

Богородичен, седален, причастен с паралельними формами мужского и женского и мужского и среднего родов. Приведены ссылки на источники иллюстративного материала.

Ключевые слова: песнопение, субстантив, грамматическая субстантивация, конфессиональный стиль, религиозная терминология.

Pyshna N. I. Transpositive Names on the Naming Chants of Religious Terminology.

Transpositive is the expression of morpho-syntactic method of derivation, which is characterized by a special grammar-lexical reconsideration of a word. In the lexical-semantic group on naming chants we observe the phenomenon transpositive adjectives that left unattended linguists through political, spiritual, cultural and historical reasons. The article defines the functional properties of the grammatical tokens on transpositive names on the naming chants confessional style, imposed transpositive conditions. It is shown timeframe fixing substantive names (from the XII century until today), considered special features transpositive adjectives. Traced the existence of such transpositive chants as: Exapostilarion, Mother of God, sidalnyu, communion with parallel forms of male and female and male and middle generations. Adduces references to sources of illustrations.

Key words: chant, transpositive, grammatical transpositive, confessional style, religious terminology.

Галина Пристай, Богдан Пристай
(Дрогобич)

УДК 811.161.2'366

**МОРФОНОЛОГІЯ СЛОВОТВІРНИХ ГНІЗД ПРИКМЕТНИКІВ
ІЗ ДВОЧЛЕННОЮ СУБМОРФЕМОЮ В ОСНОВІ**

Досліджено формально-граматичні характеристики прикметників із словотвірно неподільними, але морфонологічно членованими основами. Установлено, що вершини таких відприкметникових словотвірних гнізд містять у своєму складі субморфема – сегменти, що втратили словотвірне значення. З'ясовано, що морфемний склад субморфема впливає на морфологічну поведінку похідного за умов приєднання суфіксів різного морфологічного складу. Проаналізовано гнізда питомих прикметників з коренями, ускладненими двочленими субморфемами. Схарактеризовано роль морфологічного чинника при формуванні відповідних словотвірних гнізд: проаналізовано морфологічну структуру контактних зон – фінального сегменту мотивувальних основ і зачину словотвірних суфіксів, з'ясовано основні морфологічні перетворення та визначено морфологічні моделі відприкметникового словотворення.

Ключові слова: морфонологія, прикметник, словотвірне гніздо, морфологічна трансформація, усічення, палаталізація, альтернація наголосу, морфологічна модель.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Унаслідок поєднання двох сусідніх морфем – кореня мотивувального слова й дериваційного суфікса – часто виникають зміни їх звукового оформлення. Розгляд супутніх словотворенню морфологічних явищ дає змогу встановити причини, які стимулюють мовні зміни, й сприяє встановленню їхньої функціональної значущості. Субморфемізація – один із виявів динамізму в системі сучасного українського словотвору в структурі кореневих та афіксальних морфем. Субморфема – несамостійна асемантична частина морфема, омонімічна, як правило, сучасним афіксам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Причина субморфемізації – властива мові тенденція до більшої формальної виразності значущих одиниць. В академічній граматиці, скажімо, подається суфікс **-иц'** (кислиця) та його ускладнений варіант **-н-иц'** (попільниця), суфікс **-ик** (вулик) та **-ов-ик** (боровик), **-ен-ик** (вареник), **-н-ик** (словник), **-иль-н-ик** (холодильник) [8, 42]. Адже, зазначає В. Лопатін, більш довгий морф як носій певного значення формально виразніший, ніж короткий, особливо одно- чи двофемний [4, 51]. І. Ковалик називає такі

складові частини дериватів субморфами, або квазіморфами, і визначає їх як одиниці нижчого рівня, ніж морфеми. Мовознавець виділяє субморфи в основах з умовною подільністю [7, 22—24]. Н. Клименко вважає, що інтерфікси за фонетичним складом тотожні окремому афіксальному морфові, але позбавлені будь-якого самостійного значення. Вони полегшують сполучуваність службових морфем з твірними основами (*дв-(і)-чі*, *купе-(й)-н-ий*) чи тематичними суфіксами (*ста-(н)-уть*, *зна-(j)-уть*) і сприяють розширенню словотвірної потенції мови [3, 26].

Мета статті – з'ясувати роль морфонологічного чинника в структуруванні прикметникових гнізд із вершиною, ускладненою дво- або тричленною субморфемою. Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати морфонологічно важливі ознаки аналізованих коренів та поєднаних з ними суфіксальних морфем;
- з'ясувати регулятори формальних перетворень у структурі деад'єктивів;
- описати визначальні морфонологічні трансформації й установити морфонологічні моделі, властиві різним ступеням похідності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як засвідчує обстежений матеріал, чимало непохідних ад'єктивів української мови в межах основ виділяють структурні сегменти: *глад/к(ий)*, *гір/к(ий)*, *мар/н(ий)*, *гір/ш(ий)*, *біль/ш(ий)*; *смаг/л(ий)*, *глиб/ок(ий)*, *дал/ек(ий)*, *капр/ав(ий)*, *від/ом(ий)* 'знайомий', *ваг/ом(ий)*; *влад/ив(ий)*, *почт/ив(ий)*; *важ/лив(ий)*, *кукіб/лив(ий)*, *натураль/н(ий)*. Причини цього процесу такі: 1) спрощення морфемної структури колись похідних питомих лексем; 2) необхідність пристосувати запозичені основи до норм української мови: *назаль/н(ий)*, *інтим/н(ий)*. Як наслідок, субморфемізація детермінує розширення класу непохідних лексем і формування нових словотвірних гнізд.

Для морфонологічного аналізу відприкметникових словотвірних гнізд (далі СГ) із морфонологічно членованою вершиною важливе значення має морфемний склад субморфем, морфонологічна поведінка якої впливає на умови приєднання суфіксів різного морфонологічного контексту. Так, у межах прикметникових основ виділено 9 субморфем: */ук-*, */ок-*, */ек-*, */ав-*, */ив-*, */ом-*, */ат-*, */лив-*, */ляв-* (*вел/ук(ий)*, *вис/ок(ий)*, *хир/яв(ий)*, *гарк/ав(ий)*, *сміл/ив(ий)*, *від/ом(ий)*, *строк/ат(ий)*, *ввіч/лив(ий)*, *смаг/ляв(ий)*). Зафіксовано 39 СГ з таким типом субморфем: „*ввічливий*”, „*великий*”, „*високий*”, „*відомий*”, „*гаркавий*”, „*глибокий*”, „*гугнявий*”, „*далекий*”, „*жвавий*”, „*каправий*”, „*клишавий*”, „*красивий*”, „*кукібливий*”, „*миршавий*”, „*навіжений*”, „*пинавий*”, „*пістрявий*”, „*плюгавий*”, „*почтивий*”, „*презирливий*”, „*рапавий*”, „*смаглявий*”, „*сміливий*”, „*спесивий*”, „*строкатий*”, „*таркатий*”, „*тужавий*”, „*хирявий*”, „*хупавий*”, „*широкий*”. Їхні вершини містять дво- й трискладові основи із зв'язаним коренем. Найпродуктивніший спосіб словотворення – суфіксальний. За приєднання суфіксів-дериваторів утворюються похідні прикметники, іменники, дієслова, прислівники. Деякі з вершин мають фонетичні варіанти етимологічного кореня: *гугн'/ав(ий)* – *гун'/ав(ий)*, *почт/ив(ий)* – *пошт/ив(ий)* – *учт/ив(ий)*, *хир'/ав(ий)* – *хир/н(ий)* чи субморфи: *пухн/ав(ий)* – *пухн/ат(ий)* – *пухн/аст(ий)*, *важ/л/ив(ий)* – *важ/н(ий)*.

Морфонологічна структура фіналі мотивувальної основи в аналізованих вершинах – **приголосна+голосна+приголосна** (*велик(ий)*, *пістряв(ий)*). Наголос падає на вокальну морфему {o}, {a} чи {u}. Словотвірні гнізда „*великий*”, „*високий*”, „*глибокий*”, „*широкий*”, „*далекий*” добре розбудовані до IV-ого ступеня похідності. Натомість СГ прикметників із субморфемами */ав-*, */ив-* обмежуються похідними II-ого дериваційного кроку. Семантично й формально периферійний прикметник *лягавий* не продукує похідних; у СГ ад'єктива „*клишавий*” немає прикметникового й дієслівного блоків, а в СГ „*каправий*” – прикметникового.

Прикметниковий блок I-ого ступеня деривації формують похідні з суфіксами суб'єктивної оцінки **-енн-**, **-езн-**, **-онн-**, **-озн-**, **-еньк-**, **-'узн-**: *вел/ук(ий)* → *велич-енн(ий)*, *велик-онн(ий)*, *велич-езн(ий)*, *велич-енн(ий)*, *велич-еньк(ий)*, *велич'-узн(ий)*, *велич'-озн(ий)*, *велич-еньк(ий)*; *дал/ек(ий)* → *далеч-езн(ий)*, *далеч-енн(ий)*, *далеч-еньк(ий)*; *глиб/ок(ий)* → *глибоч-енн(ий)*, *глибоч-еньк(ий)*; *шир-ок(ий)* → *широч-енн(ий)*, *широч-езн(ий)*. За участю суфіксів безвідносної міри якості (для вершин із субморфемами *-ав/*, *-ив/*, *-ов/* таке поєднання неможливе)

утворено похідні *велик-уват(ий)*, *далек-уват(ий)*, *широк-уват(ий)*. Вершинний ад'єктив *вел/ик(ий)* утворює компаративні форми суплетивним способом (*більший, більша, більше, більші*), тоді як прикметники *глиб/ок(ий)*, *шир/ок(ий)*, *дал/ек(ий)* використовують суфіксальний морф **-ш-** (*глиб-ш(ий)*, *шир-ш(ий)*, *даль-ш(ий)*), решта – морф **-іш-** (*жв/ав(ий)* → *жвав-іш(ий)*).

Субстантивну зону репрезентують деривати з суфіксами: 1) абстрактності **-інь, -ість, -ин-ом-, -є/ств-, -о** (*вел/ик(ий)* → *велич-інь, велик-ість, велич-єств(о), велич*; *дал/ек(ий)* → *далеч-інь, далек-ість*; *хуп/ав(ий)* → *хупав-ість*); 2) назв осіб за певними ознаками **-ан / -ань, -ень, -ець** (*вел/ик(ий)* → *велик-ан, велик-ань, велич-ень*; *плюг/ав(ий)* → *плюгав-ець*).

Вербативи до свого творення залучають одноморфонеми вокалічні суфікси **-и-, -і-, -а-**, триморфонеми **-ува-** (*глиб/ок(ий)* → *глибоч-и-ти*; *вис/ок(ий)* → *височ-и-ти*; *дал/ек(ий)* → *дале-н/і-ти* 'виднітися', *дал-и-ти*, *дал-і-ти* 'віддаляти(ся)'; *вел/ик(ий)* → *велич-а-ти, велич-и-ти*).

Адверби, як правило, утворюються за участю суфікса **-о** (*шир/ок(ий)* → *широк-о*; *дал/ек(ий)* → *далек-о*; *вис/ок(ий)* → *висок-о*; *вел/ик(ий)* → *велик-о* 'дуже багато, сильно', *вельо*; *хир/яв(ий)* → *хиряв-о*) чи конфіксів **від-...-ік, де-...-і, з-...-а, непо-...-у, напо-...-і** (*дал/ек(ий)* → *від-дал-ік, де-дал-і, з-далек-а, не-далек-о, непо-далек-у*; *вис/ок(ий)* → *з-висок-а*; *глиб/ок(ий)* → *з-глибок-а*).

Морфонологічна характеристика похідних СГ підтипу „високий”. Здатність субморфізованих основ усікатися – провідна морфонологічна особливість аналізованих СГ. Морфонологічна трансформація – палаталізація – маркує як елізовані (усічені), так і неелізовані твірні основи та зреалізована шляхом наступних морфонологічних моделей (далі – ММ): „К/Ї”: *вел/ік(ий)* → *велич-к(ий)*; „К/Ї + Нс”: *вел/ік(ий)* → *велич-є/ств(о)* (де Нс – нарощення словотвірного суфікса). Альтернація наголосу на суфікс чи в межах основи маркує обстежувані похідні самостійно або в супроводі палаталізації: ММ „Ас”: *вел/ік(ий)* → *велик-о́нн(ий)*, *велик-ува́т(ий)*, *велик-а́н*; ММ „К/Ї + Ас”: *вис/о́к(ий)* → *височ-е́нн(ий)*, *височ-е́ньк(ий)*, *височ-е́зн(ий)*, *височ-і́нь*; *вел/ік(ий)* → *велич-а́льн(ий)*, *велич-і́нь*, *велич-а́-ти*; *дал/е́к(ий)* → *далеч-е́ньк(ий)*, *далеч-і́нь*; ММ „К/Г' + Ас”: *вел/ік(ий)* → *велич'-озн(ий)*, *велич'-узн(ий)*. Морфонологічна позиція усічення детермінує перетворення в словотвірних гніздах з вершиною, що містить зв'язаний корінь із колишнім суфіксом вторинної прикметниковості (символ Уо використано на позначення усічення основи) й реалізується в неелементарних динамічних моделях: ММ „Уо + Ас”: *глиб/о́к(ий)* → *глиб-і́-ти*; *шир/о́к(ий)* → *шир-и-ти*; ММ „Уо + А {о-о}”: *глиб/о́к(ий)* → *глиб-ш(ий)*, *глиб-и-ти*; *шир/о́к(ий)* → *шир-ш(ий)*, *шир-и-ти*; ММ „Уо + С/С' + А {о-о}”: *дал/е́к(ий)* → *дал'-ш(ий)*; *вис-о́к(ий)* → *виш-ч(ий)*, *вис'-о*.

Складником дериваційних процесів наступних – II, III, IV кроків – є морфонологічна операція усічення дієслівної основи (*вел/ік(ий)* → *велич-і́-ти* → *велич-ник* 'шанувальник'; *шир/о́к(ий)* → *шир-и-ти* → *роз-ши́рити* → *розши́р-ен'н(а)*, *розши́р-ен(ий)*, *розши́р-ник* і *розши́р'-ува-ти* → *розши́р'ув-ач*; *вис/о́к(ий)* → *виш-ч(ий)* → *пере-вищ-и-ти* → *перевищ-ен'н(а)*, *перевищ-ен(ий)*). У словотвірному гнізді „глибокий” спостережено дію неелементарної ММ „Уо + С/С'”, де чергування С/С' презентує альтернація б//бл: *глиб/о́к(ий)* → *глиб-и-ти* → *за-гли́бити* → *загли́бл-ен'н(а)*, *загли́бл-ен(ий)*.

Морфонологічний підтип „хирявий” із субморфемами /ав-, /ив-, /ом-, /ат-, /лив-, /ляв-. Обстежуваний підтип СГ налічує 35 одиниць. Морфонологічні трансформації на I-ому словотвірному кроці в аналізованих гніздах чисельно обмежені, що, як видається, детерміновано морфонологічною структурою мотивувальної прикметникової основи. Наголос зазвичай нерухомий, що можна пояснити дво- чи трискладовим характером основи (*спес/ів(ий)* → *спесі́в-ець*, *спесив-о*; *ввіч/л/ив(ий)* → *ввічлив-ість*, *ввічлив-о*; *пін'/ав(ий)* 'повільний' → *пін'яв-о*; *від/ом(ий)* → *відом-ість*; *навіж/ен(ий)* → *навіжєн-ств(о)*, *строк/ат(ий)* → *строкат-енький*). Натомість односкладова основа вершини „жвавий” продукує похідні ад'єктиви за участю аутоакцентних суфіксів **-іш-, -еньк-** – ММ „Ас” (*жв/а́в(ий)* → *жвав-е́нький*, *жвав-і́ш(ий)*).

Визначальна морфонологічна операція цього підтипу – усічення основи – бере участь у творенні похідних іменникової, дієслівної, рідше – прислівникової зон. Іменникової – за взаємодії з суфіксами **-аш-, -ак-, -ач-, -ств-**, дієслівної – з дериваторами **-і-, -и-, -ува-**, прислівникової – **-ко**. Деривати можуть бути марковані операцією усічення основи самостійно

(*презир'/лив(ий)* → *презир'-ств(о)*, *кукіб'/лив(ий)* → *кукіб'-ник*) – ММ „Уо” чи в поєднанні з альтернацією наголосу – ММ „Уо + Ас” (*плюг/ав(ий)* → *плюг-а́ш*, *хир'/ав(ий)* → *хир'-а́к*, *пістр'/ав(ий)* → *пістр'-а́к*, *пістр'-а* 'груба тканина'; *ран/ав(ий)* → *ран-а́ч* 'держач'; *тарк/ат(ий)* 'строкатий' → *тарк-а́ч* 'білий кінь з чорними або рудими плямами'; *смагл'/ав(ий)* → *смагл'-а́ст(ий)*, *смагл'-ій*; *гугн'/ав(ий)* → *гугн'-і-ти*, *почт-ив(ий)* 'сповнений поваги' → *почт-и-ти*, *крас/ив(ий)* → *крас-ува́-ти-ся*, *крас-и-ти*); ММ „Уо + Аф” (*крас/ів(ий)* → *крас-а́*) чи ММ „Уо + А{о-о}” (*сміл/ив(ий)* → діал. *сміл-ко* 'сміливо', *смагл'/ав(ий)* → *смаг-ну-ти*). Суфіксальний морф **-и-** у дієслові *гугн-и-ти* 'говорити, співати нерозбірливо, у ніс', крім усічення субморфеми **-ав-**, детермінує ствердіння фінального консонанта – ММ „Уо + С'/С + Ас”. Поєднанням трьох трансформацій – усічення мотивувальної основи, нарощення дериваційного суфікса й альтернація наголосу з основи на суфікс – позначений деад'єктив *тарк-ан/іст(ий)* – ММ „Уо + Нс + Ас”.

Активність морфонологічної операції усічення спостережено на II-ому дериваційному ступені за творення фемінітивів на **-иц'** від маскулізмів на **-ець**: *плюг/ав(ий)* → *плюгав-ець* → *плюгав-иц'(а)*, *мири/ав(ий)* → *мириав-ець* → *мириав-иц'(а)*.

Чергування консонантів в обстежуваних гніздах не належать до продуктивних явищ. Моделі „K//Ĉ” та „Ø//V + K//Ĉ” супроводжують утворення субстантивів на **-к(а)** – назв осіб жіночої статі: *хир'/ав(ий)* → *хир'-а́к* → *хир'-а́ч-к(а)*; *хуп/ав(ий)* 'красивий' → *хупав-к(а)* → *хупавоч-к(а)*; *мири-ав(ий)* → *мириав-к(а)* → *мириавоч-к(а)*; *ран/ав(ий)* 'шорсткий, шершавий' → *ранав-к(а)* 'жаба' → *ранавоч-к(а)*.

Альтернацію *в//вл* (указане чергування маркує основи з субморфемами */ав-*, */ов-*, що, очевидно, пов'язано з вимогами евфонії. Інші СГ аналізованого підтипу цим чергуванням не послуговуються) у взаємодії з усіченням облігаторного елемента дієслівної основи зафіксовано у субстантивах перед **-ен'н'** на II-ому і III-ому дериваційному кроках – ММ „Уо + Р//РІ”: *гарк/ав(ий)* → *гаркав-и-ти* → *гаркавл-ен'н'(а)*, *туж/ав(ий)* → *тужав-и-ти* → *тужавл-ен'н'(а)*.

Висновки дослідження та перспективи подальших розвідок. Отже, для морфонологічного аналізу СГ прикметників із морфонологічно членованою вершиною важливе значення має морфонемний склад субморфеми, її поведінка за умов приєднання суфіксів різного морфонологічного складу. У структурі відприкметникових похідних субморфеми детермінують морфонологічні модифікації: переміщення наголосу, чергування наголосу та фінальної приголосної за твердістю / м'якістю та усічення основи й альтернація наголосу. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні специфіки морфонологічних трансформацій у процесах деривації на матеріалі слов'янських мов у контрастивному аспекті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Земская Е. А. Современный русский язык. Словообразование / Е. А. Земская. — М. : Просвещение, 1973. — 304 с.
2. Карпіловська Є. А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація / Є. А. Карпіловська. — К. : [Б.В.], 1999. — 297 с.
3. Клименко Н. Ф. Основы морфеміки сучасної української мови / Н. Ф. Клименко. — К. : [Б.В.], 1998. — 182 с.
4. Лопатин В. В. Русская словообразовательная морфемика : проблемы и принципы её описания / В. В. Лопатин. — М. : Наука, 1977. — 315 с.
5. Немченко В. Н. Современный русский язык. Словообразование / В. Н. Немченко. — М. : Высшая школа, 1984. — 255 с.
6. Никитевич А. В. Закономерности развития морфемных структур (к вопросу об интерфиксации) / А. В. Никитевич // III Международные Бодуэновские чтения: И. А. Бодуэн де Куртенэ и современные проблемы теоретического и прикладного языкознания : [сб. науч. трудов / ред. К. Р. Галиуллин, Г. А. Николаев]. — Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2006. — Т. 2. — С. 73—75.
7. Словотвір сучасної української літературної мови / [відпов. ред. М. А. Жовтобрюх]. — К. : Наук. думка, 1979. — С. 22—24.
8. Сучасна українська літературна мова. Фонетика / [за ред. І. К. Білодіда]. — К. : Наук. думка, 1969. — 435 с.
9. Федурко М. Ю. Субморфемизация как одно из проявлений динамизма в системе морфем современного украинского словообразования / М. Ю. Федурко, Г. В. Прыстай // Язык и дискурс в статике и динамике : междунар. науч. конф., 14-15 нояб. 2008 г. : тезисы докл. — Мн. : МГЛУ, 2008. — С. 121—123.

Пристай Г., Пристай Б. Морфология словообразовательных гнезд прилагательных с двусложной субморфемой в основе.

Исследованы формально-грамматические характеристики прилагательных с морфологически делимыми, но целостными с точки зрения словообразования основами. Установлено, что вершины таких деадъективных словообразовательных гнезд содержат в своем составе субморфемы – сегменты, утратившие словообразовательное значение. В результате исследования было выяснено, что морфемный состав субморфемы влияет на морфологическое поведение производного при условии присоединения суффиксов различного морфологического состава. Проанализированы гнезда прилагательных с корнями, усложненными двучленными субморфемами. Охарактеризована роль морфологического фактора при формировании соответствующих словообразовательных гнезд: проанализированы морфологические структуры контактных зон – финального сегмента мотивированных основ и начала словообразовательных суффиксов; выяснены основные морфологические преобразования и определены морфологические модели отадъективного словообразования.

Ключевые слова: морфология, субморфема, словообразовательное гнездо, морфологическая операция, морфологическая модель.

Prystay H., Prystay B. . Morphology of the Adjectival Derivative Nests with the Two-part Submorpheme in the Stem.

This paper investigates formal and grammatical characteristics of the adjectives containing indivisible in terms of word formation stems but from the standpoint of morphonology they are considered to be divisible. The present study showed that the top of deadjectival word nests contains a submorpheme – segment that has lost its derivative meaning. This study seeks to understand how the phonemic structure of submorpheme affects the behaviour of the derived word under conditions of joining the suffixes of different phonological composition. It has been examined the nests of adjectives with the roots complicated by the two-part submorpheme. The data clarify the role of morphonological factor in the formation of the outlined derivational nests. This analysis shows the morphoneme structure of the derivational stems and suffixes, investigates the morphonological modifications and sets the main morphonological models.

Key words: morphonology, submorpheme, derivational nest, morphonological modification, truncation, palatalization, stress alternation, morphonological model.

Ирина Суима
(Днепропетровск)

УДК 802.0-56 (075.8)

**АКТУАЛИЗАЦИЯ ЧАСТИ АДРЕСОВАННОЙ ФРАЗЫ
В РЕСПОНСИВНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ**

Статья посвящена рассмотрению респонсивных предложений как функционально значимых синтаксических единиц, которые противопоставлены коммуникативным единицам с другой целевой установкой. Частично исследуются лексические и семантические особенности актуализации части адресованной фразы в респонсивных предложениях. В статье описаны традиционные классификации предложений по цели высказывания и другие, которые в той или иной мере дополняют их или предлагают альтернативные варианты типологии. Указана также типология респонсивных предложений, в частности, внимание обращено на манипулирующие респонсивы, к которым отнесены и те предложения, которые представляют собой актуализацию части адресованной фразы. Отмечено, что лексика такого предложения в основном включает в себя лексический материал самого вопроса или выражения, но, в некоторых случаях, может быть расширена информативно или модально согласно специфике самого вопроса или выражения. Исследуемые предложения чрезвычайно интересны как в лексическом, так и в семантическом плане. Респонсивы, актуализирующие часть адресованного сообщения, часто являются приемом коммуникативного саботажа: ими можно как выразить